

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Γιώργος Σικελιώτης, *Οικογένεια*

Τα κείμενα που ανθολογούνται σ' αυτή την ενότητα αναφέρονται στις σχέσεις που αναπτύσσονται στο εσωτερικό της οικογένειας. Την οικογένεια αποτελούν άνθρωποι διαφορετικής ηλικίας με ιεραρχική σχέση μεταξύ τους (κατά παράδοση αρχηγός της οικογένειας θεωρείται ο πατέρας) και διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους. Συχνά μέσα στην οικογένεια προκύπτουν προβλήματα ή συγκρούσεις ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά. Όσο κι αν ο θεσμός της οικογένειας εξελίσσεται μέσα στο χρόνο και προσαρμόζεται σε νέες συνθήκες και σύγχρονες αντιλήψεις, στον πυρήνα των οικογενειακών σχέσεων υπάρχουν πάντα δεσμοί αγάπης και στοργής. Οι δεσμοί αυτοί δείχνουν το σημαντικό ρόλο που εξακολουθεί να έχει η οικογένεια για το σύγχρονο άνθρωπο και ανταποκρίνονται στις σημερινές αξίες της ελληνικής κοινωνίας.

ΠΕΡΑ ΜΠΑΚ

Η μάνα

Στο απόσπασμα από το μυθιστόρημα Η μάνα (1934) της Αμερικανίδας Περγλ Μπακ περιγράφονται η καθημερινή ζωή και οι ασχολίες μιας μητέρας που συντηρεί με την αδιάκοπη εργασία και τη σταθερή αφοσίωσή της τη φτωχή αγροτική της οικογένεια. Η ιστορία εκτυλίσσεται στην Κίνα των αρχών του εικοστού αιώνα και επικεντρώνεται στη μορφή της μητέρας, η οποία, πρότυπο αγάπης, κατανόησης και προσφοράς, στηρίζει την παραδοσιακή πατριαρχική οικογένεια.

Έχει καμιά διαφορά η μια μέρα από την άλλη κάτω από τον ουρανό για μια μάνα; Το πρωί η μάνα ξύπνησε και σηκώθηκε πριν ακόμα χαράξει η αυγή, κι ενώ οι άλλοι κοιμόντουσαν ακόμα, άνοιξε την πόρτα, έβγαλε τα πουλερικά* και το γουρούνι, πήγε το νεροβούβαλο μέσα στο μαντρί, και καθάρισε όσες βρομιές είχαν κάνει τη νύχτα, τις μάζεψε και τις έκανε ένα σωρό, σε μια γωνιά του μαντριού. Ενώ οι άλλοι ήταν ακόμη ξαπλωμένοι, πήγε στην κουζίνα, άναψε τη φωτιά και έβρασε το νερό για να πιούνε ο άντρας και η γριά όταν σηκώνονταν, και λίγο από αυτό το έριξε σε μια ξύλινη λεκάνη για να δροσίσει λίγο και να μπορέσει να πλύνει τα μάτια του κοριτσιού.

Κάθε πρωί τα μάτια του κοριτσιού ήταν σφιχτά κλεισμένα και δεν μπορούσε να δει καθόλου ώσπου να του τα πλύνει. Στην αρχή το παιδί φοβόταν, όπως και η μάνα, αλλά η γριά σφύριξε:*

«Έτσι ήμουν κι εγώ, σαν ήμουν μικρή, μα δεν πέθανα!».

Τώρα το είχαν συνηθίσει και ήξεραν ότι δε σήμαινε τίποτε έξω από το ότι κάμποσα παιδιά ήταν έτσι κι ότι δεν πέθαναν από αυτό. Μόλις που είχε ρίξει νερό στη λεκάνη, όταν πρόβαλαν τα παιδιά, το αγόρι κρατώντας το κορίτσι από το χέρι. Είχαν βγει συρτά από το κρεβάτι χωρίς να κάνουν θόρυβο, χωρίς να ξυπνήσουν τον άντρα που έτρεμαν το θυμό του, γιατί παρ' όλους τους καλούς και κεφάτους τρόπους που είχε, όταν ήθελε να είναι κεφάτος και καλός, ο άντρας ήταν ικανός να θυμώσει και να τα ξυλοφορτώσει* άγρια αν τον ξυπνούσαν πριν από την ώρα του. Τα δυο τους στέκονταν βουβά στην πόρτα κοιτάζοντας τη μάνα και το αγόρι ανοιγόκλεινε τα μάτια του και χασμουριόταν, αλλά το κοριτσάκι καθόταν υπομονετικά περιμένοντας, με τα μάτια σχεδόν κατάκλειστα. Ύστερα η μάνα σηκώθηκε βιαστικά και παίρνοντας την

---

* **πουλερικά:** τα εκτρεφόμενα πτηνά * **σφύριξε:** σχολίασε (εδώ μεταφορικά) * **να τα ξυλοφορτώσει:** να τα δείρει

γκρίζα πετσέτα που ήταν κρεμασμένη σ' έναν ξύλινο γάντζο, βούτηξε τη μια της άκρη στη λεκάνη και σιγά σιγά καθάρισε τα μάτια του κοριτσιού. Το παιδί κλαψούρισε, χωρίς να βγάξει ήχο από το στόμα του, μόνο με την ανάσα του, και η μάνα αναλογίστηκε, όπως κάθε πρωί:

«Δεν πρέπει λοιπόν να ξεχάσω την αλοιφή για τα μάτια αυτού του παιδιού. Κάποτε πρέπει να φροντίσω και γι' αυτό. Αν δεν το ξεχάσω όταν πουληθεί το φορτίο με το άχυρο του ρυζιού, την άλλη φορά, θα του πω να πάει σ' ένα μαγαζί με φάρμακα – υπάρχει κάποιο κοντά στην πύλη στα δεξιά, κατηφορίζοντας σ' ένα μικρό δρομάκι».

Ενώ το σκεφτόταν αυτό, ο άντρας πρόβαλε στην πόρτα φορώντας τα ρούχα του. Χασμουρήθηκε δυνατά κι ύστερα έβγαλε το κεφάλι του. Εκείνη είπε φωναχτά τη σκέψη της:

«Όταν θα πας να πουλήσεις αυτό το δεμάτι με το άχυρο του ρυζιού, να πας και σε κείνο το μαγαζί που είναι κοντά στην Πύλη του Νερού και να ζητήσεις καμιά αλοιφή ή κανένα άλλο φάρμακο για πονεμένα μάτια σαν και τούτα».

Όμως ο άντρας ήταν ακόμα βαρύν από τον ύπνο κι απάντησε θυμωμένα:

«Και γιατί να ξοδέψουμε από το λίγο έχει μας για πονεμένα μάτια, αφού δε θα πεθάνει ποτέ από δαύτα.* Είχα κι εγώ πονεμένα μάτια όταν ήμουν μικρός κι ο πατέρας μου ποτέ του δεν ξόδεψε τα λεφτά του για μένα, μόλο που* ήμουν ο μοναδικός γιος που του είχε απομείνει».

Η μάνα, καταλαβαίνοντας πως δεν ήταν κατάλληλη η στιγμή για να μιλήσει, δεν είπε τίποτε παραπάνω και

Εμμανουήλ Ζαΐρης, *Οι σιδερώστρες* (λεπτομέρεια)

* **δαύτα:** λαϊκή λέξη, αυτά * **μόλο που:** αν και, μολονότι

πήγε να του βάλει το νερό του. Ήταν όμως κάπως θυμωμένη και δεν του το έδωσε στο χέρι, αλλά το άφησε στο τραπέζι για να το πάρει μόνος του, αλλά δεν είπε τίποτα και ξέχασε την υπόθεση, για την ώρα. Η αλήθεια ήταν ότι πολλά παιδιά είχαν πονεμένα μάτια, και γίνονταν καλά όταν μεγάλωναν, όπως και ο άντρας, που, μόλο που τα μάτια του είχαν κάτι σημάδια γύρω από τα βλέφαρα, που φαίνονταν, αν τα κοίταζε κανένας κατά πρόσωπο, έβλεπε καλά όταν δεν ήταν πολύ μικρό εκείνο που περιεργαζόταν. Δεν ήταν όμως από κείνους τους μορφωμένους που ζούνε με τα βιβλία και πρέπει να βλέπουνε καλά, κι έτσι αυτό δεν είχε σημασία.

Ξάφνου η γριά αναταράχτηκε και φώναξε αδύναμα, και η μάνα τής έφερε ένα κύπελλο με ζεστό νερό, της το έδωσε να το πει πριν σηκωθεί, και η γριά το ρούφηξε με θόρυβο και ρεύτηκε όλα τα κακά αέρια που έρχονταν από το άδειο στομάχι της, βόγκηξε λίγο και παραπονέθηκε για την ηλικία της, που την έκανε να νιώθει αδύναμη τα πρωινά.

Η μάνα γύρισε στην κουζίνα κι άρχισε να ετοιμάζει το πρωινό, και τα παιδιά κάθισαν κοντά της πάνω στο χώμα περιμένοντας κουβαρασμένα γιατί το πρωί ήταν κρύο. Το αγόρι σηκώθηκε στο τέλος και πήγε κοντά στη μάνα του που τσίττε τη φωτιά, αλλά το κορίτσι έμεινε μόνο του. Ξαφνικά ο ήλιος πρόβαλε πάνω από τους ανατολικούς λόφους και το φως ξεχύθηκε σε μεγάλες φωτεινές ακτίνες, που έπεσαν πάνω στα μάτια του παιδιού κι εκείνο τα έκλεισε αμέσως. Άλλοτε θα έκλαιγε, αλλά τώρα πήρε μόνο μια βαθιά ανάσα, όπως θα έκανε ένας μεγάλος, και κάθισε φρόνιμο με τα βλέφαρα σφιχτά κλεισμένα και δεν κουνήθηκε καθόλου μέχρι που ένιωσε τη μάνα του να του βάζει μπροστά του μια γαβάθα* με φαγητό.

Ναι, είναι αλήθεια ότι όλες οι μέρες ήταν όμοιες για τη μάνα, αλλά ποτέ της δεν τις βρήκε στενόχωρες ή πληκτικές κι ήταν αρκετά ευχαριστημένη με το πέρασμά τους. Αν κανένας τη ρωτούσε, θ' άνοιγε διάπλατα εκείνα τα φωτεινά της μάτια και θα έλεγε: «Μα η γης αλλάζει από τη σπορά μέχρι τη συγκομιδή κι έπειτα είναι και το ωρίμασμα της σοδειάς από τη γη μας, και η πληρωμή των σπόρων στον ιδιοκτήτη για τη γη που νοικιάζουμε, κι είναι και οι γιορτές και οι σχολές και η Πρωτοχρονιά, ναι, ακόμα και τα παιδιά αλλάζουν και μεγαλώνουν, και βρίσκω απασχόληση φτιάχνοντας κι άλλα, και για μένα δεν υπάρχει τίποτα που να μην αλλάζει και όλα αλλάζουν αρκετά για να με κάνουν να δουλεύω από την αυγή ώσπου να πέσει το σκοτάδι, τ' ορκίζομαι».

Όταν της περίσσευε λίγος χρόνος, υπήρχαν άλλες γυναίκες στο χωριουδάκι, αυτή που ήταν να γεννήσει κι εκείνη που θρηνούσε ένα παιδί που είχε χάσει, ή μια άλλη που είχε κάποιο σχέδιο να κεντήσει ένα λουλούδι πάνω σε παπούτσι ή κανένα καινούριο

* γαβάθα: βαθύ πιάτο

τρόπο για να κοπεί ένα πανωφόρι. Ήταν και μέρες που πήγαινε στην πόλη για να πουλήσει σπόρο ή λάχανα μαζί με τον άντρα της, κι εκεί στην πόλη μπορούσες να δεις περίεργα πράγματα και να τα σκεφθείς, αν βέβαια περισσεύε χρόνος για σκέψη. Αλλά η αλήθεια ήταν ότι αυτή η γυναίκα ήταν από κείνες που μπορούσαν να ζουν ικανοποιημένες με τον άντρα και τα παιδιά χωρίς να σκέφτονται τίποτε άλλο. Εκείνης της έφτανε να γνωρίζει συχνά όλο τον πόθο του άντρα, να πιάνει παιδί μ' αυτόν, να ξέρει ότι μια ζωή μεγαλώνει μέσα στο ίδιο της το κορμί, να νιώθει αυτή την καινούρια σάρκα να παίρνει μορφή και να μεγαλώνει, να γεννάει και να νιώθει τα μωρουδιάστικα χείλια να πίνουν από το στήθος της. Της έφτανε να ξυπνάει με το χάραμα, να ταΐζει την οικογένειά της, να ταΐζει τα ζώα, να σπέρνει τη γη και να μαζεύει τον καρπό της, να τραβάει νερό από το πηγάδι για να πιουν, να περνάει μέρες ολάκερες στους λόφους συνάζοντας αγριόχορτα και να νιώθει τον ήλιο και τον άνεμο πάνω της. Χαιρόταν όλη τη ζωή της, τη γέννα, τη δουλειά στα χωράφια, τον ύπνο, το φαγητό και το νερό που έπινε, το σκούπισμα και το σπυγύρισμα του σπιτιού, τα καλά λόγια από τις γυναίκες του χωριού που την παίνευαν για την προκοπή και για το ράψιμό της. Ακόμα και ο τσακωμός με τον άντρα της ήταν καλός και δυνάμωνε το πάθος που ένιωθε ο ένας για τον άλλο. Έτσι ξυπνούσε κεφάτη κάθε πρωί.

Αυτή τη μέρα, αφού έφαγε ο άντρας, κι αφού στέναξε, πήρε το σκαλιστήρι* του και ξεκίνησε κάπως άκεφα, όπως το συνήθιζε πάντα, για το χωράφι, κι εκείνη καθάρισε τις γαβάθες, έβαλε τη γριά να καθίσει στον ήλιο, κάτω από τη ζεστασιά του, και πρόσταξε τα παιδιά να μην παίζουν κοντά στη γούρνα.* Ύστερα πήρε το σκαλιστήρι της και ξεκίνησε κι εκείνη σταματώντας μια δυο φορές για να κοιτάξει πίσω της. Η αδύναμη φωνή της γριάς μόλις που ακουγόταν και η μάνα χαμογέλασε και συνέχισε το δρόμο της. Το μόνο που μπορούσε να κάνει η γριά ήταν να προσέχει την πόρτα και το έκανε με περηφάνια. Μόλο που ήταν γριά και μισότυφλη, μπορούσε να διακρίνει αν πλησίαζε κανένας που δεν έπρεπε και θα έμπηγε αμέσως τις φωνές. Ήταν ενοχλητική γριά και οι ενοχλητικοί γέροι είναι χειρότεροι κι από τα παιδιά, γιατί δεν μπορείς να τους χαστουκίσεις όπως τα παιδιά. Κι όμως, όταν η γυναίκα του ξαδέρφου είπε κάποτε: «Θα είναι πολύ καλό για σένα να πεθάνει αυτό το γέρικο πράμα, που είναι τόσο γερασμένο και στραβό, κι όλο πόνους και γκρίνια για το φαγητό», η μάνα είχε απαντήσει με τον ήρεμο τρόπο που έπαιρνε όταν ένιωθε κάποτε κρυφή στοργή: «Ναι, αλλά είναι πολύ χρήσιμη ακόμα, για να μας φυλάει την πόρτα, κι ελπίζω ότι θα ζήσει μέχρι που να μεγαλώσει λίγο το κορίτσι».

Ναι, η μάνα ποτέ της δεν μπορούσε να κάνει την καρδιά της να σκληρύνει απένα-

* **σκαλιστήρι**: εργαλείο για το σκάλισμα του χωραφιού * **γούρνα**: λάκκος, όπου μαζεύεται νερό

ντι σε μια γριά σαν κι εκείνη. Είχε ακούσει για γυναίκες που περηφανεύονταν ότι είχαν κηρύξει τον πόλεμο στα σπίτια τους ενάντια στις πεθερές τους και πως δεν μπορούσαν να ανεχτούνε τον κακό τους τρόπο. Όμως σ' αυτή τη νεαρή μάνα, η γριά φαινότανε σαν να ήτανε ένα ακόμα παιδί της, ολότελα ξεμωραμένο,* που ήθελε τούτο και το άλλο, όπως τα παιδιά. Έτσι καμιά φορά τής φαινόταν κουραστικό να τρέχει εδώ κι εκεί πάνω στους λόφους την άνοιξη, ψάχνοντας να βρει ένα χόρτο που πολύ το 'χε πεθυμήσει η δύστυχη γριά, όμως, όταν έφτασε κάποιο καλοκαίρι κι έπεσε βαριά διάρροια στο χωριό, τόσο βαριά που πέθαναν δυο ολόγεροι άντρες, μερικές γυναίκες και πολλά μικρά παιδιά, και η γριά ήταν του θανάτου, ή τουλάχιστον έτσι τους φαινόταν, αγόρασαν το καλύτερο φέρετρο που μπόρεσαν να βρουν και το ετοίμασαν. Η γριά όμως δεν πέθανε και η νεαρή μάνα ένιωσε αληθινή χαρά όταν την είδε πως γαντζώθηκε στη ζωή και κατάφερε να ζήσει. Ναι, μόλο που η σκληρόπετση* γριά είχε λιώσει δυο νεκρικά φορέματα, η μάνα ήταν ευτυχισμένη που ζούσε ακόμα. Όλο το χωριό το είχε για αστέιο το πώς κρεμόταν στη ζωή. Το κόκκινο ρούχο που είχε φτιάξει η μάνα για να τη θάψει, το φορούσε κάτω από το γαλάζιο, όπως ήταν έθιμο σ' εκείνα τα μέρη, μέχρι που να λιώσει και να πεταχτεί και η γριά ανυπομονούσε και δεν αισθανότανε καλά ώσπου η μάνα τής ετοίμασε καινούριο. Και τώρα, φορούσε αυτό το δεύτερο χαρούμενη κι αν κανένας τής φώναζε: «Ακόμα εδώ είσαι, γριούλα;», απαντούσε κεφάλτα: «Ναι, εδώ είμαι και φοράω τα καλά μου νεκρικά φορέματα. Εκείνα λιώνουν, εγώ ζω. Τα λιώνω και ούτε που ξέρω πόσα θα λιώσω ακόμα».

Και η γριά γελούσε καθώς σκεφτόταν πόσο όμορφο αστέιο ήταν που ζούσε και που δεν έλεγε να πεθάνει.

Τώρα, κοιτάζοντας πίσω, η μάνα χαμογέλασε κι άκουσε τη φωνή της γριάς: «ΗΣύχασε, καλή μου κόρη — εγώ είμαι εδώ και φυλάω την πόρτα».

Ναι, θα της λείψει πολύ όταν θα πεθάνει αυτή η γέριχη ψυχή. Αλλά τι σημασία έχει που θα της λείψει; Η ζωή ερχόταν κι έφευγε την ορισμένη ώρα και δεν μπορείς να ελπίζεις πως θα ξεφύγεις από την ώρα σου.

Κι έτσι η μάνα συνέχισε ήσυχη το δρόμο της.

Π. Μπακ, *Η μάνα*,
μτφρ. Κώστας Κυριαζής, Πάπυρος

* **Ξεμωραμένο:** αυτό που έχει χάσει τη λογική, έχει επανέλθει στην παιδική ηλικία * **σκληρόπετση:** ανθεκτική

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1 Ποια προβλήματα αντιμετωπίζει η οικογένεια και με ποιον τρόπο η μάνα προσπαθεί να τα επιλύσει;
- 2 Κάθε πρόσωπο της οικογένειας έχει την αγάπη και τη φροντίδα της μάνας. Πώς εκδηλώνει τη στοργή της στο καθένα;
- 3 Πώς αξιοποιεί η μάνα το λιγοστό ελεύθερο χρόνο της;
- 4 Πώς αντιμετωπίζει ο κοινωνικός περίγυρος τη γριά; Ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στη γριά και τη μάνα;

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- ◆ Συγκρίνετε τις συνθήκες ζωής και εργασίας της Κινέζας μάνας με το σύγχρονο τρόπο ζωής της δικής σας μητέρας. Παρατηρήστε με ποιον τρόπο μοιράζονται οι διάφορες εργασίες ανάμεσα στα μέλη της οικογένειας. Συγκρίνετε αυτή την κατανομή με την κατάσταση που υπάρχει σήμερα σε μια οικογένεια που ζει στην πόλη ή στο χωριό.
- ◆ Διαβάστε το κείμενο σε ηλικιωμένους ανθρώπους της οικογένειας ή του κοινωνικού σας περιγυρού που έχουν ζήσει ή ζουν σε χωριό και ζητήστε τους να βρουν αντιστοιχίες με εμπειρίες ή αναμνήσεις από τη δική τους οικογένεια.

Περγλ Μπακ (1892-1973)

Αμερικανίδα συγγραφέας που τιμήθηκε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1938. Ιδιαίτερα γνωστή έγινε από τα μυθιστορήματά της που περιγράφουν τη ζωή στην Κίνα στις αρχές του εικοστού αιώνα και ιδίως από το βιβλίο της *Καλή γη* (1931) στο οποίο περιγράφονται οι δυσκολίες μιας φτωχής αγροτικής οικογένειας που αγωνίζεται να αποκτήσει γη και να βελτιώσει την κοινωνική της θέση. Έγραψε επίσης διηγήματα και μυθιστορήματα: *Το σπίτι της γης* (1935), *Δράκου γέννα* (1942), *Αρχοντική γυναίκα* (1936), *Το παιδί που ποτέ δεν μεγάλωσε* (1950) κ.ά.

ANNA ΦΡΑΝΚ

Από το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ

Η καθημερινή ζωή της Εβραίας συνομήλικής σας Άννας Φρανκ, η οποία έγραψε μεγάλο μέρος του ημερολογίου της κάτω από δυσχερείς συνθήκες, στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου πολέμου, διαφέρει πολύ από τις δικές σας εμπειρίες. Οι καταστάσεις όμως και οι σκέψεις που κατέγραψε η δεκατριάχρονη Άννα το 1942 στο παρακάτω απόσπασμα του ημερολογίου της είναι αρκετά αντιπροσωπευτικές τόσο για την εφηβική ψυχολογία όσο και για τις σύγχρονες οικογενειακές σχέσεις, οι οποίες πολλές φορές αντιμετωπίζουν μικρά ή μεγάλα προβλήματα.

Σάββατο, 7 Νοεμβρίου 1942

Γιώργος Βακιρτζής, Αφίσα για την κινηματογραφική ταινία Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ

Αγαπητή Κίτυ,*

Η μητέρα είναι τρομερά εκνευρισμένη, πράγμα που με εκθέτει σε κίνδυνο. Είναι τάχα τυχαίο που πάντα εγώ τα πληρώνω και ποτέ η Μαργκότ; Χθες βράδυ, για παράδειγμα, η Μαργκότ διάβαζε ένα βιβλίο εικονογραφημένο με υπέροχα σκίτσα: κάποια στιγμή σηκώθηκε και βγήκε από το δωμάτιο, αφήνοντας το βιβλίο της ανοιχτό, για να συνεχίσει το διάβασμα μόλις θα ξαναγύριζε. Δεν είχα τίποτα το ιδιαίτερο να κάνω εκείνη την ώρα και το πήρα για να χαζέψω τις εικόνες. Μόλις γύρισε η Μαργκότ, με είδε με το βιβλίο στα χέρια, ζάρωσε τα φρύδια της και με παρακάλεσε να της το δώσω. Θέλησα να το κρατήσω ακόμα μια στιγμή. Η Μαργκότ θύμωσε για τα καλά και τότε μπήκε στη μέση η μητέρα λέγοντας:

– Η Μαργκότ είχε και διάβαζε αυτό το βιβλίο: πρέπει λοιπόν να της το δώσεις.

Μπαίνοντας στο δωμάτιο και αγνοώντας όμως για τι πράγμα επρόκειτο, ο πατέρας είδε το μισοκακόμοιρο ύφος της Μαργκότ και ξέσπασε:

– Θα ήθελα πολύ να δω τι θα έκανες αν η Μαργκότ άρχιζε να ξεφυλλίζει ένα από τα βιβλία σου!

Υποχώρησα στη στιγμή και, αφού άφησα το βιβλίο, βγήκα από το δωμάτιο – πειραγμένη, κατά τα λεγόμενα του πατέρα. Δεν ήμουν ούτε πειραγμένη ούτε στενοχωρημένη. Απλώς, ήμουν λυπημένη.

* **Κίτυ:** επινοημένη φίλη στην οποία απευθύνει η Άννα ό,τι γράφει στο ημερολόγιό της

Η δικαιοσύνη επέβαλλε να μη με μαλώσει ο πατέρας δίχως να ρωτήσει την αιτία της φιλονικίας* μας. Θα έδινα μόνη μου το βιβλίο στη Μαργκότ, και μάλιστα πολύ πιο γρήγορα, αν ο πατέρας και η μητέρα δεν είχαν ανακατευτεί· αντί γι' αυτό, πήραν άπρεπα το μέρος της αδερφής μου, σαν να την είχα αδικήσει.

Η μητέρα προστατεύει τη Μαργκότ, αυτό είναι ολοφάνερο· προστατεύουν πάντα η μια την άλλη. Έχω τόσο πολύ συνηθίσει αυτή την κατάσταση, ώστε έχω γίνει εντελώς αδιάφορη στις μομφές* της μητέρας και στην γκρινιαόρικη διάθεση της Μαργκότ.

Δεν τις αγαπώ, παρά μόνο γιατί είναι μητέρα μου και αδερφή μου. Για τον πατέρα, το πράγμα είναι διαφορετικό. Πληγώνομαι κάθε φορά που δείχνει την προτίμησή του για τη Μαργκότ, που επιδοκιμάζει τις πράξεις της, που τη γεμίζει μ' επαίνους και χάρδια, γιατί αγαπώ τρελά τον Πιμ. Είναι το μεγάλο μου ιδεώδες. Δεν αγαπώ κανέναν στον κόσμο όσο τον πατέρα.

Δεν καταλαβαίνει ότι στη Μαργκότ δε φέρεται με τον ίδιο τρόπο που φέρεται σε μένα. Η Μαργκότ είναι αναμφισβήτητα η πιο έξυπνη, η πιο ευγενική, η πιο όμορφη και η πιο καλή! Παρ' όλ' αυτά έχω κι εγώ λίγο δικαίωμα να με παίρνουν στα σοβαρά. Υπήρξα πάντα ο κλόουν της οικογένειας, πάντα με χαρακτηρίζουν ανυπόφορη και πάντα είμαι ο αποδιοπομπαίος τράγος· εγώ πάντα πληρώνω τα σπασμένα, πότε εισπράττοντας επιπλήξεις και πότε πνίγοντας μέσα μου την απελπισία μου. Τα φαινομενικά κανακέματα* δε μ' ευχαριστούν πια, ούτε και οι λεγόμενες σοβαρές συζητήσεις. Περιμένω από τον πατέρα κάτι που δεν είναι ικανός να μου δώσει.

Δε ζηλεύω τη Μαργκότ, δεν τη ζήλεψα ποτέ, δε φθόνησα ουδέποτε, ούτε την ομορφιά της ούτε την εξυπνάδα της· το μόνο που ζητώ είναι την αγάπη του πατέρα, την αληθινή στοργή του, όχι μόνο για το παιδί του, αλλά για την Άννα, αυτή που είναι.

Γαντζώνομαι στον πατέρα, γιατί είναι ο μόνος που διατηρεί σε μένα τα τελευταία υπολείμματα του οικογενειακού αισθήματος. Ο πατέρας δε θέλει να καταλάβει ότι μερικές φορές έχω μια ακατανίκητη ανάγκη να ανακουφιστώ, να του μιλήσω για τη μητέρα· αρνείται να με ακούσει και αποφεύγει καθετί που έχει σχέση με τα ελαττώματά της.

Περισσότερο απ' όλους τους άλλους, η μητέρα, με το χαρακτήρα της και τα ελαττώματά της, μου πλακώνει την καρδιά. Δεν ξέρω πια τι στάση να κρατήσω· δε θέλω να της πω βάνουσα πως είναι παράλογη, σαρκαστική και σκληρή· από την άλλη, όμως, δεν μπορώ να είμαι πάντα κατηγορούμενη.

Όπως και να το κάνεις, είμαστε τα δυο άκρα αντίθετα και, μοιραία, συγκρουόμαστε. Δεν κρίνω το χαρακτήρα της μητέρας, γιατί δεν είμαι αρμόδια να τον κρίνω· τη συγκρίνω μόνο με την εικόνα της μητέρας που είχα πλάσει με τη σκέψη μου. Για μένα,

* **φιλονικία:** τσακωμός * **μομφές:** κατηγορίες * **κανακέματα:** χάρδια, περιποιήσεις

η μητέρα μου δεν είναι πάντα «η μητέρα»· κι έτσι αναγκάζομαι να εκπληρώσω αυτόν το ρόλο μόνη μου. Είμαι ξεκομμένη από τους γονείς μου, έχω χάσει λίγο τα νερά μου και δεν ξέρω σε ποιο λιμάνι ν' αράξω. Όλ' αυτά γιατί έχω στο νου μου ένα ιδεώδες παράδειγμα: το ιδεώδες της γυναίκας που είναι μητέρα, και το οποίο δε βρίσκω καθόλου σ' εκείνη που είμαι υποχρεωμένη να ονομάζω μητέρα μου.

Έχω πάντα την πρόθεση να παραβλέπω τα ελαττώματα της μαμάς, να μη δω παρά μόνο τις αρετές της, και να προσπαθήσω να βρω στον εαυτό μου αυτό που μάταια αναζητώ σ' εκείνη. Αλλά δεν τα καταφέρνω, και το απελπιστικό είναι πως ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα υποπτεύονται ότι μου λείπουν στη ζωή κι ότι τους αποδοκιμάζω γι' αυτόν το λόγο. Υπάρχουν τάχα γονείς ικανοί να δώσουν πλήρη ικανοποίηση στα παιδιά τους;

Μερικές φορές μού περνά η σκέψη ότι ο Θεός θέλει να με δοκιμάσει, όχι μόνο τώρα αλλά και αργότερα· το κυριότερο είναι να γίνω συνετή, χωρίς παραδείγματα και ανώφελα λόγια, για να είμαι αργότερα πιο δυνατή. Ποιος άλλος θα διαβάσει ποτέ αυτές τις επιστολές, εκτός από μένα;

Ποιος άλλος θα με παρηγορήσει, γιατί συχνά έχω ανάγκη παρηγοριάς· πολύ συχνά μου λείπει η δύναμη, ό,τι κάνω δεν είναι αρκετό και δεν αποτελειώνω τίποτε. Δεν το αγνοώ· προσπαθώ να διορθωθώ, και κάθε μέρα χρειάζεται να ξαναρχίσω από την αρχή.

Με μεταχειρίζονται με τον πιο αναπάντεχο τρόπο. Τη μια μέρα, η Άννα είναι πανέξυπνη και μπορεί κανείς να μιλά μπροστά της για οποιοδήποτε θέμα· την επομένη, η Άννα είναι μια χαζούλα που δεν καταλαβαίνει τίποτ' απολύτως και φαντάζεται πως έχει αντλήσει από τα βιβλία σπουδαία πράγματα.

Ωστόσο, δεν είμαι πια μωρό και η χαϊδεμένη μικρούλα που γελάνε καλοσυνάτα μαζί της σε κάθε περίπτωση. Έχω το ιδανικό μου, έχω μάλιστα πολλά ιδανικά· έχω τις ιδέες μου και τα σχέδιά μου, μόλο που δεν μπορώ ακόμη να τα εκφράσω.

Α, πόσα πράγματα δεν παρουσιάζονται στο μυαλό μου το βράδυ, όταν είμαι μόνη, ακόμη και την ημέρα, όταν είμαι αναγκασμένη να υπομένω εκείνους που μ' ενοχλούν κι εκείνους που παρεξηγούν ό,τι θέλω να πω!

Τελικά ξαναγυρίζω πάντα αυτόματα στο Ημερολόγιό μου, που είναι για μένα η αρχή και το τέλος, γιατί από την Κίτυ δε λείπει ποτέ η υπομονή· της υπόσχομαι πως σε πείσμα όλων θ' αντέξω το χτύπημα, θα τραβήξω το δρόμο μου και θα καταπιώ τα δάκρυά μου. Μόνο που θα 'θελα πολύ να δω ένα αποτέλεσμα, θα 'θελα πολύ να έχω μια ενθάρρυνση, έστω για μία φορά, από κάποιον που μ' αγαπά.

Μη με κρίνεις αυστηρά, μα φρόντισε να με βλέπεις απλώς και μόνο σαν ένα πλάσμα που μερικές φορές αισθάνεται ότι το ποτήρι ξεχειλίζει.

Δική σου, Άννα

Α. Φρανκ, *Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ*,
μτφρ. Γ.Γ. Θωμόπουλος, Μίνωας

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1 Η Άννα δεν έχει καλή σχέση με τη μητέρα της. Πώς δικαιολογεί η ίδια αυτό το γεγονός;
- 2 Ποια αισθήματα έχει για τον πατέρα της η Άννα; Να βρείτε τα σχετικά χωρία στο κείμενο.
- 3 Ποιες σκέψεις κάνει η Άννα για το ρόλο των γονέων, με αφορμή το περιστατικό με την αδερφή της;
- 4 Ποια συναισθήματα κατακλύζουν την ηρωίδα την ώρα που γράφει στο ημερολόγιό της;
- 5 Γράψτε ένα γράμμα στους γονείς σας (αν θέλετε μπορείτε και να τους το στείλετε!) στο οποίο θα εκφράζετε κάποια παράπονα που έχετε από τη στάση τους προς εσάς, τα αδέρφια σας, ή και για τη μεταξύ τους σχέση.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ◆ Πολλά παιδιά της ηλικίας σας κρατούν ημερολόγιο ή γράφουν σε λευκώματα. Ζητήστε από τον υπεύθυνο καθηγητή της τάξης σας να διαθέσετε μία ώρα για να συζητήσετε τα θέματα που σας απασχολούν και αποτελούν (ή θα αποτελούσαν) ύλη για το ημερολόγιό σας. Συζητήστε ακόμα τους λόγους για τους οποίους πολλά παιδιά εξομολογούνται στο ημερολόγιό τους τα προβλήματά τους.

Άννα Φρανκ (1929-1945)

Γεννήθηκε στη Φρανκφούρτη και πέθανε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης της ναζιστικής Γερμανίας, σε ηλικία 16 ετών. Ήταν κόρη του Γερμανοεβραίου επιχειρηματία Ότο Φρανκ, η οικογένεια του οποίου, μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους Ναζί, μετανάστευσε στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας. Οι Φρανκ, εξαιτίας του διωγμού των Εβραίων, κρύφτηκαν στην αποθήκη του εμπορικού τους καταστήματος και έζησαν εκεί μέχρι τον Αύγουστο του 1944, οπότε τους συνέλαβε η γερμανική αστυνομία. Οδηγήθηκαν στο Άουσβιτς, όπου πέθανε η μητέρα της Άννας. Η ίδια και η αδερφή της πέθαναν από τύφο σε άλλο στρατόπεδο συγκέντρωσης. Επέζησε μόνο ο πατέρας, ο οποίος από Ολλανδούς φίλους της οικογένειας παρέλαβε το ημερολόγιο που είχε μαζί της η κόρη του στο κρησφύγετό τους. Το ημερολόγιο εκδόθηκε το 1947 και, με τη μεγάλη διεθνή απήχηση που είχε, έκανε γνωστή τη δοκιμασία του νεαρού κοριτσιού.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ

Οι Κυριακές στη θάλασσα

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Λυμπεράκη Τα ψάθινα καπέλα (1946). Η υπόθεσή του διαδραματίζεται στην Κηφισιά τα τελευταία καλοκαίρια πριν από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και αναφέρεται στη ζωή τριών νεαρών κοριτσιών-αδερφών (16, 18 και 20 χρόνων). Η Κατερίνα, η Μαρία και η Ινφάντα περνούν τις διακοπές τους στο κτήμα του παππού, βιώνοντας με ξεχωριστό τρόπο η καθεμιά τους την πορεία προς την ενηλικίωση. Αν και οι γονείς των κοριτσιών έχουν χωρίσει, οι σχέσεις ανάμεσα στους γονείς αλλά και την ευρύτερη οικογένεια διαπνέονται από ζεστά ανθρώπινα συναισθήματα. Στο απόσπασμα η αφηγήτρια (η μικρότερη αδερφή, Κατερίνα) αναπολεί κυρίως τις ξέγνοιαστες και όμορφες στιγμές στις κυριακάτικες εκδρομές με τον πατέρα της στη θάλασσα.

Ο πατέρας είναι υπάλληλος σε μια Τράπεζα. Φεύγει το πρωί και γυρίζει αργά το μεσημέρι. Οι μηχανές και τα βιβλία τον απασχολούν όλες τις ώρες της σκόλης* του. Φαίνεται ότι και στο παλιό μας σπίτι, τον καιρό που ζούσανε με τη μητέρα το ίδιο τον απασχολούσαν. Ήταν ίσως η κύρια αιτία που χωρίσανε. Αυτό, και το ότι της έκανε απιστίες. Όταν ήμουν μικρή δεν μπορούσα να καταλάβω πώς ένας άνθρωπος αγνός σαν τον πατέρα μπορούσε να κάνει απιστία. Τώρα το καταλαβαίνω.

Απ' το παλιό μας σπίτι θυμάμαι λίγα πράγματα. Ήταν κάπου κοντά στο Λυκαβηττό κι είχε ταράτσα που 'βλεπε στο Φάληρο. Ζούσε μαζί μας ο πατέρας κι είχαμε ένα λαγωνικό* που το λέγανε Ντικ. Θυμάμαι και δυο βάζα κινέζικα στις δυο γωνιές της σάλας. Τίποτ' άλλο. Η Μαρία όμως θυμάται πολλά. Μας τα λέει καμιά φορά κι εμείς δακρύνουμε κρυφά η μια από την άλλη.

Με τον πατέρα πηγαίναμε στη θάλασσα σχεδόν κάθε Κυριακή. Είχε ένα παμπάλαιο αυτοκίνητο που 'μοιαζε με οβίδα και που το λέγαμε «Καραϊσκάκη». Έτσι το 'χε βαφτίσει ένα μορτόπαιδο* καθώς περνούσαμε από έναν κεντρικό δρόμο της Αθήνας, και μεις χαρήκαμε, γιατί το αυτοκίνητο του πατέρα δεν ήταν κοινό αυτοκίνητο και του άξιζε να έχει ένα όνομα. Το χρώμα του ήταν καφέ ή γκριζο ή ίσως και χακί, από μέσα ήταν στρωμένο με βυσσινί πετσι αληθινό, μια πολυτέλεια που ερχόταν σε αντίθεση με το σύνολο· ήταν ψηλό, εντελώς ανοιχτό και δίχως κουκούλα, με τη μηχανή

---

* **σκόλη**: ημέρα ξεκούρασης * **λαγωνικό**: κυνηγετικό σκυλί * **μορτόπαιδο**: αλητόπαιδο

του κομμένη μπροστά κατακόρυφα σα φάτσα μούργικου* σκύλου· πίσω κατέληγε σε μύτη που θύμιζε ουρά τσαλαπετεινού· κι εκεί στη μύτη υπήρχε ένα ξύλινο ντουλαπάκι όπου πετούσαμε τα κοστούμια του μπάνιου,* τα ψαρικά, κι ό,τι άλλο, ανάκατα. Κοντολογίς ήταν ένα αυτοκίνητο με δικό του χαρακτήρα και εμφάνιση προκλητική.

Μαζί μας έρχονταν πολλές φορές τα ξαδέρφια μας, ο Αντρίκος και η Έλλη. Ο Αντρίκος ήταν μικρός, μα η Έλλη είχε την ηλικία της Ινφάντας. Ήταν ένα κορίτσι μελαχρινό, μικροκαμωμένο, με άσχημη μύτη, με τα πιο γλυκά μάτια που γίνονται. Γλυκομίλητο και φλύαρο. Τα ιδανικά της ήταν ωραία και κοντινά, όμως, ανεξήγητα, δεν μπορούσε να τα φτάσει. Μια φορά, όταν ήταν μικρή, πήγε ταξίδι στο Παρίσι. Δεν το ποθούσε αυτό το ταξίδι, μα βρέθηκε εκεί, την είχαν πάρει μαζί τους οι γονείς της. Στο Παρίσι όμως, σε μια φωτεινή βιτρίνα, είδε μια κούκλα κατάξανθη με γαλάζιο φόρεμα. Αυτή την κούκλα τη θέλησε, δεν έκλεισε μάτι για χάρη της νύχτες ολάκερες, μα δεν μπόρεσε να την αποχτήσει. Και δεν ήταν κι ακριβή.

Την αγαπούσα πολύ την Έλλη. Μπορούσαμε να κουβεντιάζουμε μαζί για τις λεπτομέρειες της καθημερινής ζωής χωρίς να τις ασχημαίνουμε, και τούτο είχε μian αξία. Για σπουδαία βέβαια δε λέγαμε, μα ήταν σα να τ' αφήναμε ξεπίτηδες άγγιχτα, παρθένα, σε κάποια γωνιά, έτσι που η καθεμιά μας να τα 'χει για κείνην και να μπορεί να τα σκέφτεται μέσα στη μοναξιά, δίχως τύψη πως τα προόδωσε.

Όταν τις γιορτές ερχόταν στο σπίτι μας στην εξοχή, κοιμόμαστε στο ίδιο δωμάτιο, και το βράδυ βάζαμε τάμα* και ξυπνούσαμε τα μεσάνυχτα για να πούμε τάχα μια ευχή που κρατούσε μυστική η μια απ' την άλλη, και που εξάλλου δεν υπήρχε. Ή μαντεύαμε τα μελλούμενα κι όσα θα μας συμβαίναν από το αν το φεγγάρι ήταν πλαγιαστό ή όρθιο. Όλ' αυτά ήταν ωραία, πολύ ωραία.

Τις Κυριακές λοιπόν στη θάλασσα ερχόταν η Έλλη και καμιά φορά ο θείος Αγησίλαος· τότε γινόταν το μεγάλο γλέντι. Ο θείος Αγησίλαος ήταν σαν παιδί, καλός κι ανεύθυνος. Είχε μια ασυνέπεια γιομάτη γοητεία. Μπορούσες να τον περιμένεις στην Κηφισιά κι εκείνος να πάει να σε γυρεύει στο Φάληρο, ξέροντας πως βρίσκεσαι στην Κηφισιά. Κι έτσι ήταν σ' όλα του τα ζητήματα. Την αίσθηση του χρόνου δεν την είχε, ούτε της κακίας του κόσμου. Ήταν σα να ζούσε σ' ένα έρημο νησί κι έπαιζε όλη τη μέρα με τα βότσαλα. Κι ο πατέρας ήταν λίγο σαν παιδί που παίζει με τα βότσαλα, κι αγνοούσε κι αυτός την κακία του κόσμου. Μόνο που αν τον περιμένες στην Κηφισιά και το 'ξερε, στην Κηφισιά θα 'ρχόταν να σε βρει.

Μοιάζανε πολύ ο πατέρας κι ο θείος Αγησίλαος. Ήταν μάλλον κοντοί με μαύρα

* **μούργικος**: μούργος, αδέσποτος σκύλος * **κοστούμια του μπάνιου**: μαγιό * **τάμα**: υπόσχεση

Νικηφόρος Λύτρας, *Το ψάθινο καπέλο*

μαλλιά και μάτια ζαρκαδιού που σπίθιζαν σαν αντικρίζανε τη θάλασσα. Γιατί πατρίδα τους ήταν το Μεσολόγγι. Στα μικρά τους χρόνια περνούσανε τις μέρες τους ψαρεύοντας στη λιμνοθάλασσα. Πριν ξεκινήσουν, για να δούνε τον καιρό, κρεμούσανε στο παράθυρο άσπρο σεντόνι. Στ' ανοιχτά λέγαν μόνο τις απαραίτητες κουβέντες: για την πετονιά, για το δόλωμα, για το πώς τσιμπάει το κάθε ψάρι. Μα βέβαια τ' απογέματα, όταν ο ήλιος γινόταν πορτοκαλής κι η λιμνοθάλασσα ξαπλωμένη πορτοκαλιά γυναίκα, δε λέγαν ούτε αυτά.

Εκείνες οι Κυριακές θα μείνουν μέσα μου απόφρες, έτσι όπως τις έζησα. Καμιά τους λεπτομέρεια δε θα λησμονηθεί. Πλησιάζαμε τον κόσμο της θάλασσας. Εμείς που ζούσαμε με τα μερμήγκια, τις σαύρες και τα βατράχια, σαστίζαμε μπρος στα κύματα. Αφήναμε τα καβούρια να μπηγουν τις δαγκάνες τους μέσα στη σάρκα μας για ν' ανακατωθεί η αλμύρα με το αίμα μας. Και τα ψάρια ν' αγγίζουν τα κορμιά μας για να νιώσουμε πόσο κρύα είναι. Κι ευχόμασταν να βρεθεί στο πέρα-

σμά μας μια ρουφήχτρα που θα μας έδινε τη γλύκα του θανάτου, χωρίς όμως να πεθάνουμε.

Η Μαρία κολυμπούσε πλαγιαστά, γυναικεία όπως λένε. Έμενε για λίγο μέσα στο νερό κι ύστερα ξάπλωνε ανάσκελα στον ήλιο. Ηρεμούσε, γλύκαινε το πρόσωπό της, δε μιλούσε δυνατά ούτε γελούσε· το περπάτημά της γινόταν παιδιάτικο, το στήθος της μίκραινε, τα μάτια της παίρναν μια λαμπερή διαφάνεια. Τι αγνή που είσαι τις Κυριακές. Μαρία... Η γη με τις αναθυμιάσεις της και την κρυμμένη λάβα της σ' ερεθίζει, σε προκαλεί να της μοιάσεις, οι γέννες της σου θυμίζουν το χρέος σου, είσαι γυναίκα σου λεν. Αν μπορούσες να λευτερωθείς απ' όλα αυτά, να νιώσεις την υπέρτατη ουδετερότητα της θάλασσας...

Κι η Ινφάντα άλλαζε· λες και τα μάτια της γίνονταν πιο λοξά. Γελούσε με το καθετί, ανόητα, κι έκανε κινήσεις περιπτεές, πείραζε τον πατέρα και το θείο Αγησίλαο και δε στεκόταν λεπτό. Έλειπε βέβαια κι η θεία Τερέζα.

Με την Έλλη ξανοιγόμαστε πολύ. Όταν γυρίζαμε στην αμμουδιά, η σάρκα μας ήταν σφιχτή, η ανάσα μας εύκολη. Δεχόμασταν τον ήλιο, τρώγαμε ψωμί κι αχλάδια, κι ευχαριστούσαμε το Θεό. Ο θείος Αγησίλαος τότε άρχιζε τις μεσολογιτικές ιστορίες του...

Μ. Λυμπεράκη, *Τα ψάθινα καπέλα*, Κέδρος

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1 Τα κορίτσια, μετά το χωρισμό των γονιών τους, ζουν με τη μητέρα τους. Πώς περιγράφει η αφηγήτρια τη σχέση τους με τον πατέρα;
- 2 Πώς περνούσαν οι τρεις αδερφές τις Κυριακές τους στη θάλασσα;
- 3 Ποια σχέση έχει η αφηγήτρια με την ξαδέρφη της Έλλη; Έχετε αντίστοιχα βιώματα με ξαδέρφη σας;

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ◆ Τοποθετώντας στο κέντρο τον πατέρα και τη μητέρα σας σχεδιάστε το οικογενειακό σας δέντρο, στο οποίο να περιλαμβάνονται τα αδέρφια, οι παππούδες και άλλοι συγγενείς σας.

ΝΑΖΙΜ ΧΙΚΜΕΤ

Νανούρισμα στο γιο μου

Ο πατέρας-ποιητής παραστέκεται στο άρρωστο παιδί του και υπαγορεύει στη μητέρα το παρακάτω ασυνήθιστο νανούρισμα.

Ο γιος μου κρυολόγησε. Καίει στον πυρετό, ύπνος δεν τον παίρνει. Τα μάτια του βγάζουν φωτιές. Κι η μάνα του: «Να νανουρίσω το μωρό μου», λέει. «Τι να του τραγουδήσω; “Νάνι νάνι το παιδί μου” ή το “Ας κοιμηθεί να μεγαλώσει κι ύστερα πασάς να γένει”;» Μα ούτε το ένα ούτε το άλλο.

Η μάνα του γιου μου έτσι θα 'θελα να τον νανουρίσει:

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Στον ύπνο σου έρχεται μια θάλασσα απέραντη. Βουνά
τα κύματά της, φουσκώνουν αφρισμένα, λυσομανάνε...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Στον ύπνο σου έρχεται ένα καράβι, κι εσύ στη γέφυρα
του καπετάνιου. Στα δεξιά σου, το κύμα που χτυπιέται,
και στα ζερβά σου... Για δεξ το που σε πολεμάει...
Μα μη σε νοιάζει, γιε μου, μη φοβάσαι! Οι μηχανές δουλεύουνε
σαν την καρδιά σου. Το σκαρί γερό και το τιμόνι στα χέρια σου...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Πελώρια αέρινη γέφυρα δένει τα περιγιάλια.
Στ' αστραφτερό δοκάρι της εσύ αγναντεύεις.
Κοίτα κάτω, μη ζαλιστείς. Κοίτα πάνω,
το κεφάλι σου λες κι ακουμπάει στον ουρανό...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Τι πολλά βιβλία είν' αυτά; Όλα τα έχεις διαβάσει;
Ρυτίδες στο μέτωπό σου, τα μαλλιά σου κατάλευκα.
Τα μάτια σου είναι τα μόνα στη γη που έχουν καταλάβει.
Το πρόσωπό σου όμορφο σαν την αιωνιότητα.
Μην αμφιβάλλεις, μη φοβάσαι μη και δεν βρήκες ό,τι έψαχνες.

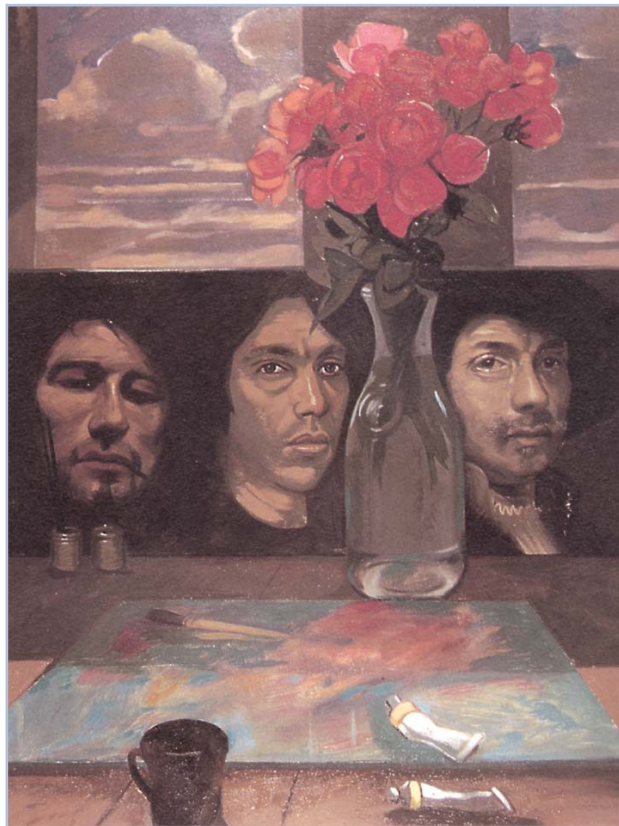
Διάβαζε πολεμώντας, διάβαζε αυτό που διαβάζεις
χωρίς να το ξεχωρίζεις από τη μάχη...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Άκου· φωνές ακούς. Κοίτα τι όμορφα χρώματα που βλέπεις...
Τα χέρια σου χαϊδεύουν το μάρμαρο, και να, του δίνουν το πιο σταθερό,
το πιο ζωντανό σχήμα...

Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...
Άφοβος σαν θαλασσινός, μάστορας δημιουργός,
φιλόσοφος γνώστης και καλλιτέχνης τολμηρός· έτσι να γίνεις...
Κοιμήσου, σπλάχνο μου, κοιμήσου· νάνι...

Ν. Χικμέτ, *Το ερωτευμένο σύννεφο*,
μτφρ. Έρα Σαββαΐδου, Ύψιλον

Κυριάκος Κατζουράκης, *Τρία πορτρέτα*

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- 1 Τι ασυνήθιστο έχει αυτό το νανούρισμα του πατέρα σε σχέση με άλλα νανουρίσματα που έχετε ακούσει ή έχετε διαβάσει;
- 2 Σε ποιο περιβάλλον τοποθετεί ο πατέρας το γιο του στις τρεις πρώτες στροφές του νανουρίσματος; Πώς διαφοροποιείται το περιβάλλον αυτό στη συνέχεια;
- 3 Ποιες προσδοκίες έχει για το γιο του ο πατέρας και πώς τον καθοδηγεί για να πραγματοποιήσει τα όνειρά του;
- 4 Βρείτε τις παρομοιώσεις και τους συμβολισμούς του ποιήματος και εξηγήστε τη σημασία τους.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ◆ Σε συνεργασία με την καθηγήτρια Οικιακής Οικονομίας, εξετάστε πώς αντιμετώπιζε παλαιότερα ο πατέρας το θέμα της ανατροφής των παιδιών και πώς προσδιορίζεται σήμερα ο ρόλος του στη σύγχρονη οικογένεια.

Ναζίμ Χιζμέτ (1902-1963)

Σημαντικός Τούρκος ποιητής και θεατρικός συγγραφέας με μεγάλη πολιτική δράση για την υπεράσπιση της ειρήνης και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Ο Γιάννης Ρίτσος μετέφρασε ποιήματά του στα ελληνικά (1963), τα οποία αγαπήθηκαν ιδιαίτερα για το αγωνιστικό και φιλειρηνικό τους πνεύμα. Τα γνωστότερα ποιητικά του έργα είναι: *Γιατί αυτοκτόνησε ο Μπενερετζή;* (1932), *Το έπος του σείχη Μπεντρεντίν* (1936), *Γράμματα από τη φυλακή* (1968), *Το έπος του πολέμου και της ανεξαρτησίας* (1965) κ.ά.